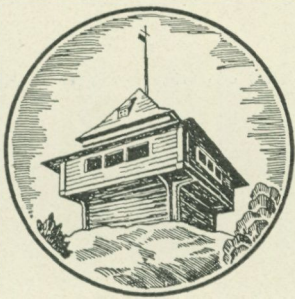

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1941**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1941

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

Omslaget: Kronprinsen och prins Gustaf Adolf på Skansen vid defileringen under "Det frivilliga försvars dag" den 15 september 1940. Foto Dagens Nyheter.

Tryckt hos

Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1941

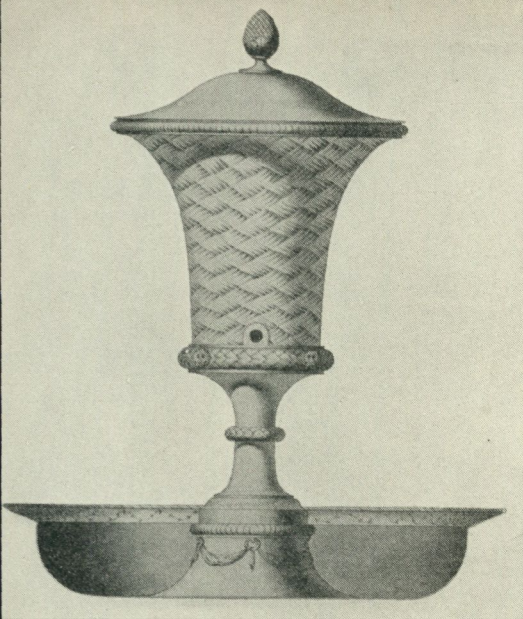

EN KOPPARSLAGARES MÄSTERSTYCKE

Enligt de intill 1846 gällande gamla skråförfattningarna, som reglerade yrkesutövningen i vårt land, ägde var och en hantverkare, som efter utståndna läroår önskade bliva mästare, att hos respektive ämbete i den stad, där han tänkte förlägga sin kommande verksamhet, ansöka om att få mästerstycke sig förelagt. Detta kallades gemenligen för att äska ämbetet. Att träda till mästerstycket kunde ämbetet ej förvägra en gesäll, om denne uppfyllt alla fastställda fordringar, bl. a. beträffande lärotid och äkta börd, men ämbetet kunde och brukade också stundom i eget intresse förhålla utsättandet av tid för tillträdet. Ämbetet, som i allmänhet utgjordes av samtliga mästare inom yrket på platsen, önskade nämligen ej att antalet verkstäder skulle utökas över hövan för den besvärande konkurrensens skull. Fördelaktigast för den blivande mästaren var alltid under sådana förhållanden, om han kunde styrka, att han ämnade äkta någon av liden mästars hustru eller dotter och därigenom övertaga en redan befintlig och i gång varande verkstad. I sådana fall brukade mästerstycket samt tiden för dess färdigställande och uppvisande utan dröjsmål angivas. Ett mästerstycke skulle under uppsikt av två s. k. skådemästare tillverkas på en namngiven mästars verkstad under begränsad tidrymd. Innan stycket tillträdde, måste dock en av gesällen egenhändigt utförd ritning på det samma uppvisas för godkännande av ämbetet. När det färdiga mästerstycket blivit förklarat som försvarligt och överensstämmande med ritningen, blev slutligen vederbörande nämnd till mästare.

Det ligger i sakens natur, att ett som mästerstycke utfört äldre föremål har ett alldeles särskilt intresse ur museal synpunkt. Svårigheten är blott att kunna fastställa dess egenskap av sådant. De i bevarade skråhandlingar ibland förekommande uppgifterna om mått och utseende på mästerstycket äro ej till fyllest för en bestämning. Man måste under alla förhållanden ha tillgång till den regelrätt fastställda styckeritningen.

I Nordiska museet finnes sedan gammalt en i Stockholms

Kopparslagaregesällen Bengt Elglunds ritning till mästerstycke uppvisad den 18 oktober 1813 i Stockholms kopparslagarämbete. Nordiska museet.

kopparslagareämbete uppvisad mästerstyckeritning med påskriften: "Upvist af Styckmästaren Bengt Elglund den 18. October 1813", se bilden. Ämbetets protokoll upplyser om, att detta mästerstycke, "en vatten fontaine med fat eller vatten basseine" jämte ett tekök skulle förfärdigas på två månader hos ålderman David Lindskog d. ä. med Erik Widman och Jonas Möllerstedt som skådemästare. Den 27 december 1813 omtalar protokollet, att Bengt Elglund då fick sitt mästerstycke godkänt och förklarades för mästare.

År 1940 förekom i konsthandeln i Stockholm en ståtlig vattenbehållare med tillhörande fat, allt av koppar. Vid närmare granskning visade det sig att den fullkomligt överensstämde med den omtalade mästerstyckeritningen och följaktligen måste betraktas som Elglunds mästerstycke från 1813. Behållaren är dekorerad med flåtmönster, tätbundna lagerbladsstavar och festonger i drivet arbete; fatet har vid brädden en repstäv. Den är en ståtlig sak med en höjd av 68 cm. Tack vare Vännernas frikostighet har den kunnat införlivas med museets samlingar, där den utgör ett förnämligt komplement till ritningen.

Marshall Lagerquist.